

**Kozma Tamás – Rébay Magdolna (szerk.):
Felsőoktatási akkreditáció Európában.**

Budapest: OI, 2003. (Kutatás Közben 242.)

Az OKTK támogatásával készített és a jelen kiadványban publikált kutatásunk célja az volt, hogy néhány modellszerű akkreditációs rendszerrel megismerkedjünk. A kutatás tárgyát az európai akkreditáció három egymástól jellegzetesen eltérő alapesete – az angol, a német és a francia akkreditációs rendszer –, illetve a svéd és a spanyol akkreditáció alkotta.

Első fejezetében az európai akkreditáció néhány esetét mutatjuk be: az angol, a francia, a német, a svéd és a spanyol akkreditációt. A *második fejezetben* “szétszedjük” ezeket az esettanulmányokat, és részleteikben vetjük egybe őket. Két fő kérdés köré csoportosítjuk anyagunkat: az akkreditációs szervezetek hasonló és eltérő vonásait mutatjuk be, valamint az akkreditációs eljárások hasonlóságait és különbségeit. A *harmadik fejezetben* az akkreditációs eseteket visszahelyezzük azokba a kormányzati politikákba, amelyeknek részét képezik. Akkreditációs politikákról beszélünk tehát, amelyek a felsőoktatási politikák részét alkotják, és amelyeket az akkreditációs szervezetek a felsőoktatási irányítás részeként hajtanak végre. Az akkreditációs szervezetekre és az általuk alkalmazott nyelvre (retorikára) is visszatérünk, hogy bemutassuk: a szervezetek nyelvezete, szerepvállalása és a saját magukról alkotott képek mind-mind összefüggenek azzal a funkcióval, amelyet az akkreditáció az egyes nemzeti felsőoktatási politikában betölt.

Kutatásunk legfőbb *eredményei*:

1. *Az akkreditációs politikák a mindenkori kormányzati politikák elemei.* Céljuk a kormányzati kontroll kiterjesztése a felsőoktatás fölött.
2. *Az európai akkreditációs politikák három modellje az angol, a francia és a német akkreditáció.* Kezdetük az 1960-as évekig vezethetők vissza. Kormányzati válaszként alakultak ki az akkor gyorsuló szakaszába fordult a felsőoktatási expanzióra, amellyel az eltömegesedett felsőoktatást szabványosítani és állami rendszerbe szervezni törekedtek. E centralizáló kormányzati törekvések az 1990-es évtizedben szabad piaci formát öltöttek, és rendszerint neoliberais retorikát alkalmaznak.
3. *Az akkreditációs politika három modellje a piac szimulálása, a tervalkuk és tervtárgyalások rendszere és az egyensúly teremtés a relatíve autonóm irányítási szintek közt.* A tervalkuk, a szimulált piac, a relatív autonómiák rendszere várhatóan bekövetkezik majd európai szinten is.
4. *Az akkreditációs nyelvezet forrásvidéke az ún. “új menedzserizmus”.* Ez a nyelvezet zárt (rejtett), technicizált (szakmai) és elidegenített (személytelen). Az akkreditációs nyelvezet azt fejezi ki, hogy a felsőoktatás irányítása szakít a felsőoktatást eddig meghatározó hagyományokkal és azok képviselőivel. Az akkreditáció ehelyett a kívánatos változás hordozója. Az akkreditációs politikák nyelvezete azt sugallja, hogy a részvétel az akkreditációban egyúttal részvétel a jövőhöz való fölzárkózásban.

5. ***Az akkreditációs politikát ún. köztes (puffer) szervezetek kivitelezik.*** Rendszerint úgy tűnik, mintha az akkreditáció a kormányzat és az intézmények közé ékelődött szervezetek tevékenysége volna. Valójában azonban az akkreditációs szervezetek az akkreditációs politikák eredői, nem pedig okai.
6. ***Az akkreditációs szervezetek játékszabálya,*** hogy nem maga a szervezet, hanem testületek (bizottságok) döntenek. E játékszabály segít, hogy az akkreditációs szervezetek növeljék mozgásterüket a felsőoktatás és a kormányzat között. Ezzel nemcsak eltávolítják egymástól a kormányzati és az intézményi szférát, hanem egyúttal fontos közvetítő, elhárító, konfliktuscsökkentő funkciót is betöltenek.
7. ***Az akkreditációs szervezetek új szerepeket alakítanak ki*** (töltenek be), amelyek hiányzanak a hagyományos felsőoktatásból. Ilyenek a menedzser, az érdekképviselő /fogyasztóvédő, illetve a menedzser /piacépítő szerepe
8. ***Az akkreditációs szervezetek domináns önmeghatározása a hatékonyság fejlesztése, illetve a minőség védelme.*** További önmeghatározásuk szerint tevékenységük nélkülözhetetlen a felsőoktatás átalakulásához. Az akkreditációban való részvétel a felsőoktatást fölzárkóztatja a nemzetközi (globális vagy európai) változásokhoz. Egy újabb változata szerint a nemzeti, állami akkreditációk egy egységesedő európai akkreditációt készítenek elő.